

Bestuursverslag 2018

Stichting Taalvorming

a. Toelichting op de gerealiseerde activiteiten;

1. *Reflecteer op wat de organisatie heeft willen bereiken met de gerealiseerde activiteiten en welke impact deze hebben gehad*

- *bij het publiek;*
- *op de eigen directe omgeving (buurt, stad);*
- *binnen de eigen sector of kunstvorm;*
- *in de maatschappij of economie (beschrijf de wijze waarop de organisatie zich verhoudt tot de stad en hoe deze zich verbindt met stedelijke vraagstukken, de bewoners van de stad, de buurt waar de organisatie gevestigd is, of met andere maatschappelijke organisaties in de stad.);*
- *Beschrijf de geografische spreiding van de gerealiseerde activiteiten.*

Stichting Taalvorming heeft voor de Kunstenplan periode (2017-2020) de volgende doelstellingen:

- a. We maken kinderen taalrijk en kansrijk.
- b. We brengen cultuureducatie binnen het onderwijsprogramma. Door middel van cultuureducatie helpen wij leerkrachten binnen hun onderwijsprogramma om creatief en betekenisvol aan taal te werken.
- c. We verbinden Letteren aan andere expressiemogelijkheden zoals drama, beeldende vorming en film.
- d. We leggen verbindingen tussen cultuureducatie en taalonderwijs, de zaakvakken, sociaal-emotionele vaardigheden en wereldoriëntatie.

Om impact te creëren op deze doelstellingen hebben we in 2018 veel verschillende activiteiten uitgevoerd. We zullen de activiteiten en de impact ervan hieronder op hoofdlijnen beschrijven.

Onderwijsondersteuning

Met Taalvorming begeven wij ons op het snijvlak van cultuureducatie (Letteren) en taalonderwijs. We werken vraaggericht. Vragen van scholen zijn zowel afkomstig van cultuur-coördinatoren als van taalcoördinatoren. We krijgen ook vragen naar manieren om verbinding te leggen tussen verschillende domeinen: in één lesopzet werken aan kunst en taalvaardigheid, of op een creatieve manier taalvaardigheid koppelen aan wereldoriëntatie. We helpen hierbij door trajecten op maat voor en met scholen te ontwikkelen: voorbeeldlessen in groepen, coaching van individuele leerkrachten en studiedagen voor teams. We werken hierbij veel met de taalronde: een methodiek waarin verschillende expressievormen en verschillende taaldomeinen samenkomen. Leerlingen vertellen, tekenen en schrijven een eigen tekst aan de hand van een door de leerkracht gekozen onderwerp. Ze gaan hierbij uit van een eigen ervaring: iets wat ze zelf in relatie tot het onderwerp hebben meegemaakt.

De impact van onze schooltrajecten is te differentiëren naar impact op leerkrachten en impact op leerlingen. Voor leerkrachten is het prettig om in hun eigen klas op een praktische manier ondersteund te worden. Het loslaten van het strikt volgen van onderwijsmethododes om op een creatievere manier lessen rondom thema's te bouwen, vraagt wel een andere voorbereiding en veel vertrouwen. De meeste schooltrajecten bestaan dan ook uit verschillende elementen: niet alleen een studiedag, maar ook voorbeeldlessen en veel coaching in de klas. Leerkrachten kunnen zo oefenen en ervaring opdoen met onze lesaanpak.

Bij leerlingen zien we dat het uitgaan van eigen ervaringen zorgt voor een grotere betrokkenheid bij de les. De leerkracht helpt de leerlingen om op een verhaal te komen over iets wat ze zelf hebben meegemaakt in relatie tot het onderwerp, en daarna kan iedereen iets vertellen, tekenen of schrijven. Ieder kan dit doen op

zijn of haar eigen niveau. Omdat de les start met een 'eigen verhaal' gaan leerlingen gemotiveerd aan de slag. Het delen van hun eigen verhalen bevordert daarnaast ook een veilige sfeer in de groep. Veel leerkrachten benoemen dit als positief effect.

Seminar Wij in de Wereld

Op 31 oktober 2018 vond het seminar *Wij in de Wereld* plaats. Doels van het seminar was het bieden van inspiratie aan leerkrachten die al met taalrondes werken, en het delen van kennis met leerkrachten die nog niet bekend zijn met de werkwijze maar die wel het taalonderwijs willen vernieuwen. 150 deelnemers (voor het merendeel leerkrachten, maar ook beleidsmakers, logopedisten, kunstaanbieders) volgden de lezing en namen deel aan workshops. Over hoe je kunst en taal kan koppelen in de klas door een museumbezoek inhoudelijk voor te bereiden met een taalronde waarin kinderen nadenken en vertellen over hun relatie tot de kunst in het museum. Over hoe je kleuters in bijschrijfgesprekken op woorden kunt helpen en de magie van hun woord op schrift kan laten zien. Over hoe je leerlingen kunt laten spelen met taal en hoe je ouders van de leerlingen hierbij kunt betrekken.

De belangstelling voor het seminar was groot: de inschrijving was overtekend en er was een wachtlijst. Naast veel Amsterdamse leerkrachten kwamen er deelnemers uit het hele land.

De impact van een seminar is moeilijk meetbaar. Uit onze evaluatie (vragenlijsten ingevuld door 70% van de deelnemers) bleek dat het seminar deelnemers geïnspireerd had om creatiever met taal en het schrijven van teksten om te gaan.

Publicaties Wij in de Wereld en Ieder kind heeft iets te vertellen

Tegelijkertijd met het seminar hebben we een nieuwe publicatie *Wij en de Wereld* uitgebracht. Een praktisch handboekje voor leerkrachten die op een thematische manier taal en letteren aan zaakvakken (wereldoriëntatie) willen koppelen. Welke vragen kun je stellen als je leerlingen een eigen verhaal over de ontdekkingsreizen wilt laten schrijven? Een verklaring over de werking van het lichaam, of een betoog over de betekenis van muziek? Het boekje helpt bij de keuze voor goede onderwerpen om met kinderen over te vertellen, te tekenen en te schrijven, en om hierbij de link te leggen met je onderwijsdoelen voor verschillende vakken.

Ook brachten we dit jaar de publicatie *Ieder kind heeft iets te vertellen* uit, een brochure vol met voorbeelden van projecten, kinderteksten en kindertekeningen, om voor scholen en maatschappelijke partners inzichtelijk te maken welke mogelijkheden de aanpak van Taalvorming biedt.

Reactie van lezer op Wij in de Wereld

*Als logopedist ben ik - net als veel leerkrachten - 'besmet' geraakt met het taalronde-virus. Door een taalronde die ik laatst in een doorgewinterde groep 7 bijwoonde, ervoer ik de positieve effecten ervan. Kinderen luisteren naar elkaar, vragen door om een ervaring te verduidelijken, glimmen van trots door een verhaal te delen en leren verwoorden wat ze bedoelen. Bij mijn logopediecliënten gebruik ik inmiddels dezelfde stappen en vragen in een mini-taalronde. Het boek *Wij en de Wereld* kwam als geroepen. Over alle mogelijke onderwerpen waarmee kinderen op school en in hun (belevings)wereld te maken krijgen, staan voorbeeldvragen en suggesties vermeld. Deze voorbeelden zijn zo tastbaar geformuleerd, dat je bij het lezen ervan weer even in een klas met gretige kinderen zit. Het boek geeft geen overbodige of theoretische stof. Het levert daarentegen direct waar het om gaat: handvatten voor goede onderwerpen. Een ervaring op zich!*

Jente Timmer, Logopedist

Opleiding

Om de doelstellingen uit ons Kunstenplan te realiseren is het van groot belang dat Taalvorming meer mensen opleidt in het uitvoeren en verspreiden van de werkvormen en methodieken van Taalvorming. Dit opleiden is nodig omdat er een discrepantie zit tussen de ambitie om te groeien en de uitstroom van een aantal werknemers (o.a. voormalig directeur Mirjam Zaat vanwege haar pensioen).

Al een aantal keren organiseerden wij de tweejarige opleiding tot Consulent Taalvorming, voor pabodocenten. Deze opleiding heeft tot doel dat de werkwijze van taalvorming op meerdere Pabo's in het land aan leerkrachten in opleiding wordt doorgegeven. In 2017/2018 hebben we naast 1 pabodocent, 3 deelnemers met een andere achtergrond toegelaten, omdat wij in hen potentiële collega's zagen. Dat blijkt te werken: hoewel de opleiding nog niet is afgerond kunnen we deze drie deelnemers op dit moment al, onder begeleiding, inzetten voor onze activiteiten. Om onze pool van medewerkers nog verder te verstevigen, zijn we in 2018 heel actief op zoek geweest naar mogelijk nieuwe collega's en hebben we met veel verschillende geïnteresseerden gesprekken gevoerd. N.a.v. die gesprekken zijn we gestart met een opleidingstraject, met daarin gezamenlijke bijeenkomsten maar ook coaching en ondersteuning op maat.

Bovenschools cursus voor Amsterdamse leerkrachten

Daarnaast bieden wij elk schooljaar alle scholen waar wij ondersteuningstrajecten hebben gedaan de mogelijkheid om leerkrachten te laten deelnemen aan de 'bijscholingscursus Taalronde'. Hier maken scholen gebruik van als ze bijvoorbeeld veel nieuwe leerkrachten instromen die de methodiek nog niet kennen. In september 2018 rondden 6 Amsterdamse leerkrachten deze basiscursus af. In oktober 2018 startten 7 Amsterdamse leerkrachten met de cursus die nog loopt.

Project Amsterdamse Pennen

Met extra financiering zijn we dit jaar, samen met de School der Poëzie, gestart met het project Amsterdamse Pennen. In dit project geven vakdocenten van beide organisaties gezamenlijk een lessenserie van 4 lessen in de groepen 7 en 8 van het primair onderwijs, en het schooljaar erna in de brugklas van het voortgezet onderwijs. Insteek is dat opbrengsten van de lessen in het PO worden meegenomen naar het VO, en dat een aantal leerlingen kan worden gevolgd in hun ontwikkeling en motivatie ten aanzien van het schrijven van proza en poëzie. Het project is wat langzamer op gang gekomen dan beoogd, doordat de timing van de start van het project aan het eind van het schooljaar 2017-2018 plaatsvond, en het lastig was om afspraken te maken met scholen. Wel hebben in 2018 2 lessenseries plaatsgevonden, een op het PO en een op het VO. Zowel leerlingen, leerkrachten als onze eigen vakdocenten waren enthousiast over de lessen. Voor de eigen vakdocenten zat dit in de samenwerking tussen de twee organisaties: dat je de mogelijkheid krijgt om de lesvoorbereiding te doen met iemand die andere vormen gebruikt en dat je zo van elkaar leert. Voor de leerlingen en de leerkrachten zat het enthousiasme in de teksten die het oplevert: veel leerlingen schreven goede, persoonlijke teksten.

Leerling IJburg 1 (VMBO): 'Deze tekst over Barcelona is echt van mij, het gaat over mij. Ik speel voetbal, en wil naar Barcelona. Bij het schrijven heb je eerst wat ideetjes, en dan kies je er eentje, en dan komt zo'n verhaal er zomaar uit! Had ik niet verwacht, maakt me best trots.'

Project *Hier ben ik*

Met financiering van de Fiep Westendorp Foundation en de Stichting Kinderpostzegels, is het project *Hier ben ik* eind 2018 gestart. Daarin werken we met alle groepen van basisschool Kuna Mondo, een school voor nieuwkomersleerlingen in Purmerend en omgeving, aan het maken van een prentenboek. De insteek is dat leerlingen tijdens het maken van het prentenboek op een creatieve manier met de Nederlandse taal bezig zijn, en dat ze een exemplaar van het boek meenemen naar hun nieuwe klas. Zo kunnen ze iets laten zien van hun vorige school en kunnen ze zichzelf presenteren met iets waar ze trots op zijn.

De leerkrachten van de nieuwe klassen krijgen een digitale lesbrief bij het prentenboek, waarmee ze het boek kunnen gebruiken in klassengesprekken om de nieuwe leerling welkom te heten.

Het ABC in Amsterdam, dat voor de gemeente de plaatsing van nieuwkomersleerlingen coördineert en een netwerk voor nieuwkomersleerkrachten beheert, is geïnteresseerd om iets vergelijkbaars te doen in samenwerking met Taalvorming in Amsterdam. Dit project is in ontwikkeling.

Geografische spreiding

We werken op scholen in alle stadsdelen van Amsterdam, waarmee de activiteiten geografisch goed over de stad zijn verdeeld.

Daarnaast werken we op een aantal scholen buiten Amsterdam (financiering van die activiteiten is buiten het Kunstenplan om).

2. Wat is de omvang en samenstelling van het publiek in het verslagjaar, en passen deze bij de ambitie?

In 2018 hebben in totaal 13.975 leerlingen van het PO taalrondes en andere activiteiten van stichting bijgewoond. Deels gaven wij die lessen rechtstreeks aan de kinderen, als voorbeeld voor en in aanwezigheid van hun leerkracht. Verreweg het grootste bereik heeft Taalvorming in 2018 doordat wij in 2018 246 Amsterdamse leerkrachten, verspreid over 48 Amsterdamse basisscholen, hebben begeleid bij het lesgeven aan hun groepen volgens onze methodiek. De groep leerkrachten die werkt volgens onze methodiek is nog groter: leerkrachten die in vorige jaren begeleid zijn, die workshops van ons hebben bijgewoond of die onze publicaties gebruiken bij het ontwikkelen van hun lessen.

In het Kunstenplan hebben wij de ambitie uitgesproken om actiever te worden in het voortgezet onderwijs. In 2018 zijn we op verschillende manieren actief geweest in het VO. We hebben weer deelgenomen aan het project *Gat in je Hand* van de Animatietafel. In dit project maken VMBO leerlingen (van het MCO) films over een eigen ervaring met geld (140 leerlingen en 7 leerkrachten). Taalvorming helpt de leerlingen bij het komen tot een script voor de film. Met de School der Poëzie zijn we gestart met het project Amsterdamse Pennen, en hebben we lessen gegeven in 14 brugklassen en tweede klassen op het IJburg college en het Marcanti College (7 leerkrachten en 326 leerlingen).

Onze aanpak op het VMBO is in ontwikkeling en we zoeken naar de juiste aansluiting bij het VO onderwijs. We merken dat onze aanpak (intensief overleg met leerkrachten, zoeken naar mogelijkheden om expertise over te dragen) in het VO lastiger te realiseren is dan in het PO. Dit is met name een planningsprobleem: VO leerkrachten hebben te maken met een veel gedetailleerder rooster, 'versnipperd' over de verschillende groepen, wat het maken van afspraken bemoeilijkt. We zoeken naar welke aanpassingen onze werkwijze behoeft om ook inzetbaar te zijn op het VO én of de inzet van Taalvorming op VO logisch en realiseerbaar is.

Buiten Amsterdam hebben we op tien scholen onze expertise ingezet. We merken elke keer weer hoe dat onze blik verruimt.

In samenwerking met het Kenniscentrum Verteltassen bereiken we ook ouders van leerlingen. Onder begeleiding van een consultant van Taalvorming maakt een groep ouders tassen rondom een lees- of prentenboek: met spelletjes, materiaal voor proefjes, een informatieboekje, en voor de kleine kinderen knuffels of verkleedspullen. De Verteltas mag mee naar huis (uitleensysteem vanuit school), en helpt ouders om samen met hun kinderen te lezen, spelen en met een thema uit het boek bezig te zijn. Taalvorming heeft

in 2018 op 6 basisscholen in Amsterdam oudergroepen begeleid (directe inzet met 120 ouders), waarna alle leerlingen en hun ouders samen van de Verteltassen kunnen profiteren.

3. Wie zijn de (andere) belangrijke stakeholders van de organisatie? Denk daarbij aan:

- Collega-organisaties: School der Poëzie; OBA; stichting Lezen; Kenniscentrum Verteltassen
- Ketenpartners: Stichting Leerplan Ontwikkeling; Expertisecentrum Nederlands, LKCA, Driestar, Saxion, Stenden, KPZ, NOMinA,
- Maatschappelijke partners: Amsterdamse scholen en schoolbesturen; scholen buiten Amsterdam
- Artistieke peers: Elspeth Pikaar; De AnimatieTafel; MOCCA; LIJM LAB (in Zuid-Afrika)
- (Particuliere) fondsen: Fiep Westendorpfonds, Stichting Kinderpostzegels
- Buurtbewoners, ouderen : ouders van basisschoolleerlingen
- MeerTaal
- Gemeente Amsterdam: met het initiatief NOMinA t.b.v. een platform voor uitwisseling van en ondersteuning bij ontwikkelingen op het gebied van meertaligheid in het Amsterdamse onderwijs in gesprek DMO afdeling onderwijs en met de wethouder van onderwijs Marjolein Moorman.

4. Reflecteer aan de hand van een risicoanalyse op kansen en bedreigingen voor de organisatie in de komende jaren op artistiek, sociaal-maatschappelijk en financieel-economisch vlak. Als leidraad kunt u bijvoorbeeld een SWOT-analyse (analyse van sterktes en zwaktes van de organisatie ten opzichte van de kansen en bedreigingen) toepassen of gebruik maken van een hulpmiddel zoals de 'risico-pannenkoek' uit de toolkit van de Governance Code Cultuur. Te vinden op <https://www.governancecodecultuur.nl/>

Taalvorming werkt aan een toekomstbestendige organisatie met een groeiend bereik en daarmee een groeiende impact op de taalvaardigheid van leerlingen in de stad en daarbuiten. Onze belangrijkste interne opgave is dat we ons medewerkersbestand moeten uitbreiden en moeten verjongen. Nieuwe medewerkers leiden we zelf op met een interne opleiding. Deelnemers met een onderwijs en/of een cultuureducatie achtergrond, worden opgeleid in onze methodiek en doen in de praktijk ervaring op, onder supervisie en coaching van onze seniormedewerkers. In 2018 volgden vier mensen deze interne opleiding; zij ronden deze in 2019 af. Twee van de vier deelnemers hebben we in 2018 al in kunnen zetten op projecten. Daarnaast zijn we in 2018 begonnen met een 'freelance-pool': taalprofessionals die naast hun eigen werkzaamheden (logopedie, leerkrachten, NT2, enz.) graag werkzaamheden voor Taalvorming willen verrichten, omdat ze geloven in de brede aanpak en uitgangspunten van een taalronde. We kijken met deze groep wat elk van hen nodig heeft om de expertise m.b.t. taalvorming te vergroten en hoe wij hun in dat leerproces het beste kunnen ondersteunen. Daarnaast kijken we wat wij kunnen leren van hun eigen expertise. Met als doel om hen passend in te kunnen zetten op de scholen die ons vragen.

In onderstaande SWOT analyse vindt u een uitgebreid overzicht van dergelijke factoren die van invloed zijn op het functioneren van onze organisatie en het bereiken van de gewenste impact. Een deel van de factoren zijn gelijk gebleven met vorig jaar, en we zien een aantal nieuwe ontwikkelingen.

Intern	Extern
<p>Sterktes (S)</p> <ul style="list-style-type: none"> • De toepasbaarheid van de methodiek: taalrondes met eigen ervaringen van kinderen. Elk kind, ongeacht zijn of haar niveau, kan meedoen • Dit geldt ook voor kinderen met een andere thuistaal die het Nederlands nog niet goed beheersen • De ruime ervaring binnen het team • Eigen opleiding van consultants, coaching van startende collega's in de praktijk 	<p>Kansen (O)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Groeiende aandacht voor thema gericht onderwijs en ontwikkelingsgericht leren • Een groeiend aantal scholen evalueert en heroverweegt het gebruik van bestaande taalmethodes • Aandacht voor onderwijs in samenhang (taaldomeinen en zaakvakken) • Aandacht voor 21st century skills • Groeiend aantal meertalige kinderen op Amsterdamse scholen • Groeiende aandacht voor meertaligheid op scholen
<p>Zwaktes (W)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deel van het team is (nog) alleen in te zetten op 'lichte trajecten', behoefte van scholen ligt vooral op 'zware trajecten': o.a. coaching van docenten. • De opleiding van nieuwe consultants kent een zorgvuldig samengesteld curriculum, en duurt daarom twee jaar: deelnemers zijn niet per direct in te zetten voor begeleidingsopdrachten op scholen. 	<p>Bedreigingen (T)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Scholen in Amsterdam raken verzadigd door het grote aanbod van kunsteducatie activiteiten. • Ervaring van overbelasting in het onderwijs • Grote doorstroom van leerkrachten in Amsterdam

Wanneer we de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen naast elkaar zetten, is een belangrijk nieuw aandachtspunt:

- Er is sprake van steeds verdergaande 'internationalisering' op scholen in Amsterdam. Het gaat hierbij niet alleen om nieuwkomersleerlingen uit AZCs, maar meer nog om kinderen van expats en arbeidsmigranten uit Oost-Europa. In veel klassen is de thuistaal bij meer dan de helft van de leerlingen een andere taal dan het Nederlands. Dit zorgt voor groeiende aandacht voor meertaligheid, het belang van het in de klas mogen gebruiken van de eigen taal als 'steuntaal', en vraagt van leerkrachten een andere aanpak van het taalonderwijs. De taalronde is goed inzetbaar in meertalige klassen, omdat elke leerling met het uitgangspunt van de eigen ervaring op zijn of haar eigen niveau mee kan doen. Ook is er binnen een taalronde genoeg ruimte om te starten in je eigen taal, of kladvorsies te maken in de eigen taal, en daarna in overleg met collega-leerlingen of de leerkracht de overgang naar het Nederlands te maken. We zullen expliciet moeten benoemen wat taalrondes geschikt maakt in deze context, en ons hiermee duidelijker moeten profileren.

Andere aandachtspunten zijn:

- Onze publieksinkomsten bestaan vooral uit maatwerktrajecten voor scholen: langlopende trajecten waarbij teams begeleid worden om op een nieuwe manier te gaan werken. Dit zijn trajecten die onze senior consultants heel goed kunnen uitvoeren. Onze junioren voeren deze trajecten alleen onder supervisie uit en we moeten daarom veel ruimte inbouwen voor coaching.
- Daarnaast moeten we op zoek naar 'lichte trajecten': voorbeeldlessen op nieuwe scholen, of het uitvoeren van taalrondes zonder training en begeleiding van leerkrachten. Dit past binnen de huidige trend waarin scholen vakdocenten inhuren om eigen docenten 'vrij te roosteren', maar past minder goed bij onze eigen visie waarin we juist de leerkrachten als directe doelgroep zien. We zoeken hierin naar een tussenweg die bij onze organisatie past.

- Door het lerarentekort in Amsterdam (en landelijk) is de doorstroom van leraren erg hoog. Omdat Taalvorming werkt 'via de leerkrachten', betekent dit dat de methodiek van het doen van taalrondes makkelijk verwatert binnen een school als leerkrachten vertrekken. Aan de andere kant merken wij dat leerkrachten die binnenkomen op een nieuwe school daar juist de methodiek weer willen introduceren, en dat ze daarbij regelmatig onze hulp vragen.

b. toelichting op de staat van baten en lasten en de balans, ofwel de financiële positie van uw organisatie en de analyse ten opzichte van de begroting;

- *Zie toelichting model 2 en 3 in hoofdstuk Modellen verantwoording Kunstenplansubsidie 2017-2020.*
- *Reflecteer op het behaalde financiële resultaat in het verslagjaar, aan de hand van het exploitatieresultaat en indien van toepassing: inzet bestemmingsreserve (egalisereserve) AFK.*

Toelichting op de staat van baten en lasten en op de balans.

Het exploitatieresultaat in 2018 komt op -5.402 euro en het resultaat van het boekjaar komt op 5.467 euro.

We voorzagen dat we in 2018 extra uitgaven zouden doen, in verband met de planning van een seminar, een tweetal publicaties en uitgaven aan ICT. Daarom hadden we voor 2018 12.000 euro aan bestemmingsreserves opgenomen (balans d.d. 31-12-2017).

Voor die voorziene extra activiteiten hebben we 10.869 euro aan kosten gemaakt. Deze kosten tellen op bij de lasten van 2018, waarmee de lasten in 2018 hoger zijn uitgevallen dan de baten.

Na het inzetten van 10.869 uit de bestemmingsreserves, komen we uit op een positief resultaat van het boekjaar 2018 ter hoogte van 5.467 euro.

Dit resultaat wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

De negatieve exploitatie (die was voorzien i.v.m. seminar en publicaties, ict) hebben we dus opgevangen met de bestemmingen die voor deze doeleinden gereserveerd waren. De extra activiteiten zijn naar volle tevredenheid uitgevoerd.

Graag willen we apart benoemen dat de subsidie die we hebben ontvangen van het AFK voor de inzet op scholen in Amsterdam volledig besteed is (en uiteraard aan activiteiten binnen Amsterdam).

Analyse ten opzichte van de begroting

Als we het financiële overzicht vergelijken met de begroting van 2018 moeten we concluderen dat we achter blijven op onze begroting: we hebben zowel minder baten als minder lasten dan begroot.

Aan de batenkant geldt dat zowel de publieksinkomsten als de inkomsten uit private middelen (fondsen) lager zijn dan begroot. De reden hiervoor is dat ons huidige personeelsbestand te beperkt is om de ambitie te realiseren zoals begroot: we hebben te weinig personeel om deze omvang van activiteiten (en bijbehorende acquisitie en fondsenwerving) te realiseren.

Zoals ook besproken in het tussentijdse gesprek met het AFK (mei 2018) zijn we hard met deze opgave aan het werk: we leiden personeel op en zijn gestart met een pool van freelancers die we coachen op maat.

We verwachten daarom in 2019 meer in lijn met onze begroting te lopen: de eerste 'opgeleiden' worden inmiddels ingezet voor werkzaamheden op scholen.

Ook moeten we in 2019 groot in zetten op acquisitie. Dit is in gang gezet: op dit moment (maart 2019) voeren we bijvoorbeeld een grote bereik-actie uit naar alle Amsterdamse basisscholen met een korte lesbrief die aansluit bij de publicatie SPUL. SPUL is een beeldatlas van alle archeologische vondsten bij de aanleg van de Noord Zuid lijn, en het boek is vorig jaar aan alle scholen cadeau gedaan. Daarnaast zijn we bezig met de ontwikkeling van nieuwe projecten waarvoor we aanvragen zullen doen bij private fondsen.

Een punt dat we graag nog apart willen toelichten is dat er, net als vorig jaar, is er een verschuiving zichtbaar is tussen de beheerlasten en de activiteitenlasten. De beheerlasten zijn lager dan begroot en de activiteitenlasten zijn hoger dan begroot. Dit komt omdat de kosten van de directie deels zijn verschoven van de beheerlasten naar de activiteitenlasten (in de begroting gingen we uit van twee directeuren. In de praktijk heeft een van de directeuren haar directietaken neergelegd en is zij volledig ingezet in de uitvoering). Deze veranderde verdeling zal ook de komende jaren van de Kunstenplan periode zo zijn.

- *Reflecteer op de financiële positie op 31 december aan de hand van liquiditeit en solvabiliteit.*

Solvabiliteit: op een totaal vermogen van 140.742 euro (d.d. 31-12-2018) bedraagt het vreemd vermogen 41.413 euro. Het percentage vreemd vermogen bedraagt dus 30%, en daarmee is de solvabiliteit conform de verwachtingen van ons eigen bestuur en van het AFK.

Liquiditeit: ook de liquiditeit is conform de verwachtingen van bestuur en het AFK (ratio vlottende activa ten opzichte van kortlopende schulden is 3,3).

Het bestuur heeft vastgesteld dat een gezonde organisatie een financiële buffer moet hebben, die toereikend is om de vaste lasten van de organisatie voor 6 maanden te bekostigen. Daartoe is vorig jaar een continuïteitsreserve aangemaakt. Deze continuïteitsreserve is onderdeel van de algemene reserve en is toereikend volgens de eisen van het bestuur.

c. toelichting op het gerealiseerde percentage eigen inkomsten;

- *Zie toelichting model 3 in hoofdstuk Modellen verantwoording Kunstenplansubsidie 2017-2020.*

De eigen inkomsten in 2018 bedragen 113.919,- euro. De totale inkomsten bedragen 247.731 euro. Dit betekent dat de eigen inkomsten 46% uitmaken van de totale inkomsten. Dit is conform de verwachting van het AFK (minimaal 25% eigen inkomsten). Als organisatie streven wij naar een percentage eigen inkomsten van minstens 50%, en daar zullen wij in 2019 ook weer op inzetten.

d. toelichting op de naleving van de kwantitatieve prestatieafspraken;

- *Inhoudelijke toelichting op de gerealiseerde activiteiten met daarbij een reflectie op de realisatie van de kwantitatieve prestatieafspraken inclusief een toelichting op de afwijkingen.*

Het aantal lessen waar we direct bemoeienis meehadden in het primair onderwijs in Amsterdam (ofwel door de lessen geheel zelf uit te voeren, ofwel door ze te ontwikkelen en tijdens trainingen over te dragen dan

wel samen met leerkrachten voor te bereiden, de lessen te begeleiden of leerkrachten te coachen) was iets, maar niet significant, minder dan van tevoren ingeschat (605 gerealiseerde lessen ten opzichte van 615 begrootte lessen). Niet meegerekend in deze cijfers zijn alle lessen die daar bovenop nog door bij ons getrainde Amsterdamse leerkrachten in 2018 volgens onze methodiek zijn uitgevoerd.

Het aantal deelnemers was ook iets lager dan begroot (11.826 leerlingen ten opzichte van een begroot aantal van 12.300). Wat wij zien is dat scholen kiezen voor intensieve trajecten, waarbij leerkrachten uitgebreid getraind en gecoached worden. Dit betekent dat we absoluut gezien misschien minder leerlingen bereiken, maar dat de leerlingen wel vaker en 'dieper' volgens onze methode werken. Dit is wat ons betreft een positieve ontwikkeling, en dat zagen we bevestigd in de 'Less but deeper' activiteiten van MOCCA dit jaar.

De bereikcijfers van niet-schoolgebonden activiteiten komen voort uit onze samenwerking met het Kenniscentrum Verteltassen: 86 bijeenkomsten voor in totaal 120 deelnemers. Net als vorig jaar hebben we in nauwe samenwerking met Kenniscentrum Verteltassen gewerkt aan de vergroting van het zelfvertrouwen van Amsterdamse ouders met een lage opleiding en/of een lage taalvaardigheid in het Nederlands. Dit doen we door hun vaardigheden te vergroten in activiteiten met boeken met hun eigen kinderen en die van elkaar. Deze samenwerking bevalt van beide kanten erg goed en wordt voortgezet.

In het Amsterdamse VMBO hebben we qua aantal lessen en aantal leerlingen meer gerealiseerd dan we hadden begroot (37 lessen en 792 leerlingen). Het aantal scholen is van 2 naar 4 gegaan, dankzij de activiteiten in het project Amsterdamse Pennen. We richten ons binnen het VO vooral op het VMBO, vanuit de gedachte dat de leerlingen daar het meeste profijt van onze werkwijze kunnen hebben. Daar zit namelijk het grootste deel van de leerlingen die het minst geprofiteerd hebben van het taalonderwijs op de basisschool. Dit zijn vaak leerlingen die gefrustreerd raakten over taalonderwijs omdat ze vooral op toetscores werden afgerekend. Bovendien is het aanbod cultuureducatieve activiteiten voor VMBO's in Amsterdam minder groot dan het aanbod voor HAVO, VWO en Gymnasia. Hoewel wel begroot, hebben we geen activiteiten uitgevoerd op andere VO scholen dan de genoemde VMBO scholen. We gaan onze ervaringen met de VO (VMBO) scholen uit Amsterdamse Pennen gebruiken om te bepalen hoe en of we VO scholen het beste kunnen bedienen.

Dankzij het programma Cultuureducatie met Kwaliteit is het ook voor scholen buiten Amsterdam financieel haalbaar geworden om ons in te huren voor intensieve begeleidingstrajecten. Zoals in onze plannen staat, doen we dit alleen als we er inhoudelijk en financieel wat aan hebben en als we daarmee niet een Amsterdamse school in de weg zitten. Tot nu toe werkt het goed, zowel voor onze ontwikkeling en onze brede blik op de wereld als financieel.

e. Indien van toepassing: toelichting stand van zaken onderhoud en MOP;

- Zie toelichting model 2a in hoofdstuk Modellen verantwoording Kunstenplansubsidie 2017-2020.

Niet van toepassing

f. toelichting organisatie, directie/bestuur en toezicht;

Beschrijf hierbij:

- *De samenstelling van het bestuur, de directie en eventueel de Raad van Toezicht.*
- *Toepassing van de principes van de Code Cultural Governance of de Ethische code voor Musea binnen de organisatie ('pas toe én leg uit').*
- *Het werkgeverschap en opdrachtgeverschap van de organisatie ten aanzien van onder meer de betrokken scheppende en uitvoerende kunstenaars (fair practice).*
- *De toepassing van de principes van de Code Culture Diversiteit.*
- *De toepassing van Wetsvoorstel normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector (WNT), indien uw organisatie voor een periode van ten minste drie achtereenvolgende kalenderjaren één of meer subsidies ontvangt, die samen per kalenderjaar tenminste € 500.000 én tenminste 50% van de opbrengsten van deze rechtspersoon in dat kalenderjaar bedragen.*
- *In hoeverre u rekening houdt met cyberveiligheid en wet- en regelgeving omtrent privacy.*

Het bestuur van Stichting Taalvorming bestaat (d.d. 31-12-2018) uit:

Co de Custer (voorzitter en penningmeester), directeur Eduquality, onderwijsadviesbureau
Marja Meeder (vervangend secretaris), gepensioneerd docent VO Wiskunde
Fenna van Hout, senior werkveldspecialist beleid LKCA
Marjolijn Willemse, directeur basisschool de Witte Olifant
Laura Thomassen, wetenschappelijk onderzoeker onderwijs

In 2018 hebben we afscheid genomen van een bestuurslid, Gerard Aartsen, en zijn twee nieuwe leden aangetreden: Marjolein Willemse en Laura Thomassen. Omdat de voorzitter en vervangend secretaris in 2018 hebben aangegeven met ingang van 2019 te willen stoppen, hebben we met ingang van 2019 nog twee nieuwe bestuursleden: Gabriel Maassen (stichting OODA en oa voormalig directeur Nederlands Film Instituut) en Hanane Abaydi (bedrijfsstrateeg).

Met deze vernieuwing is ons bestuur vanaf 2019 aanmerkelijk verjongd en meer divers geworden dan het was.

De directie van Taalvorming werd in 2018 gevoerd door Kike Olsder.

We werken met de Cultural Code of Governance, en passen deze toe door te werken met een onafhankelijk bestuur, transparantie van jaarcijfers en beloningen. Het bestuur is goed op de hoogte van de financiële bedrijfsvoering en het functioneren van de directie. Ook is er een klachtenregeling voor externen; klachten komen terecht bij het bestuur.

We laten de mensen die voor ons werken zelf kiezen in welke vorm zij de dienstbetrekking wensen: een (soms kortlopend) dienstverband of inhuur als freelancer. In beide gevallen worden er voorafgaand aan de inzet heldere afspraken gemaakt en betalen we conform de CAO Kunsteducatie.

We zouden graag werken volgens de principes van de Code Culturele Diversiteit. Op bestuursniveau hebben we daar vooruitgang op geboekt maar in ons uitvoerend team is dit nog niet gelukt.

Met betrekking tot cyberveiligheid en wet- en regelgeving omtrent privacy doen we het volgende:

- Niet onnodig bewaren van persoonsgegevens, waar we wel persoonsgegevens bewaren doen we dit volgens de regels van de wet AVG.
- in overleg met onze ict-partij voeren we veilig cyberbeleid (wachtwoorden aanpassen, virusscans, software updates, enz.)

g. vermelding van uw vrijkaartenbeleid en toelichting daarop (indien van toepassing);

Niet van toepassing

h. indien van toepassing, reflecteer op specifieke opmerkingen uit de verleningsbeschikking.

Niet van toepassing

Tot slot:

Wij hopen u met dit verslag en het financiële verslag voldoende inzicht te hebben gegeven in ons werk in 2018. Als u vragen heeft horen wij het graag.

Amsterdam, 25-03-2018

Fenna van Hout, voorzitter van bestuur Stichting Taalvorming

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Fenna van Hout', written in a cursive style.